

Ez a közlöny, kiadó-
hivatal és nyomda:Kolozsvár, St. Baron
utca (Brassai-utca) 10.Telefon:
Szerk. és kiadóhivatal
0-77

S. M. Sz. — — — 2-28

Egyes szám ára pályá-
ságon és vidéken 51.
Kamasetu
Kamasetu
Kamasetu

UJ KELET

ZSIDÓ-POLITIKAI NAPILAP

ELOFIZETESI ARAK

Romániában

Egész évre — — 1150
Félévre — — — 600
Negyedévre — — 320
Egy hónapra — — 110

Csehszlovákiában

Egy hónapra Ck 40—
Egyes szám — — 3—

1927 november 2 Szerda

Cluj-Kolozsvár * X évfolyam * 244 szám

5688 Chesván 7

A tízéves Balfour-deklaráció

Ma tíz esztendője annak, hogy James Balfour lord megírta híres történelmi levelét lord Rothschildnak, amelyben az angol kormány nevében elismerte a zsidó nép történelmi jogát Palesztinára. A galut történetében ez volt az első számbavehető és komoly közjogi aktus, amely a zsidóságot önálló és nemzeti létre igényt tartó népként ismerte el, egyben pedig helyreállította a történelmi összefüggést a zsidó nép és Palesztina között. A középeurópai államok zsidósága csak elferdített hirasoktól értesült arról az eseményről és ezért itt nem is váltak ki annak idején nagyobb emóciókat. Annál nagyobb volt azonban hatása a keleteurópai, főleg oroszországi zsidók között, ahol a közeli megváltás reménysugaraival árasztotta el a kétségbeesés szélén álló lelkeket. Az orosz zsidóság helyzete akkor sötét és reménytelen volt. Csak nemrég mulott, hogy a határvidékek zsidó lakosságának százezreit leplombált vagonokban szállították a reneteg birodalom egyik végéről a másikba, mert az orosz hadsereg főparancsnoka, Nikolaj Nikolajevics nem tartotta a zsidó lakosságot elég megbízhatónak arra, hogy a hadművelési területeken megüríthető legyen. A kétségbeesett és éhez embereket százezrek bolyongtak Oroszország hóborította országutain s a cél nélküli vándorok előtt a sötét bizonytalanság mélységei meredtek. E nagy kilátástalanság közepette felszabadítólag hatott a Londonból érkező örömhír. A legtöbben a messiási kor előhírnökét látták a nemes angol lord levelében, amely a szörnyű katalizmusokat átélő nép legnagyobb megpróbáltatásai közepette érkezett el.

Ma már történelmi távlatból ítélni tudjuk meg a Balfour-deklaráció jelentőségét és megállapíthatjuk nemcsak félreérthetetlen előnyeit, de bizonyosfokú hiányosságait is. Az angol kormány által kiadott deklaráció nem maradt csupán egy állam ünnepélyes megnyilatkozása, de nemzetközi szerződés vált belőle, amelyet a Népszövetség összes tagállamai magukra nézve is kötelezőnek ismertek el. A sanremói békeszerződés szinte változatlanul fogadta el a deklaráció szövegét és adta meg a zsidó nép számára az abban foglalt jogokat. Ez a deklaráció képezte kiindulópontját a háború után oly intenzív erővel megindult palesztinai újjáépítő munkának és nem kis mértékben járult hozzá a zsidóságban lapangó nemzeti energiák felszabadításához. Új bizalmat öntött az önmaga méltóságáról már-már megfélemezett néphez és visszaadta a népi jövő egyre jobban homályosodó reménységét.

Am ma, tíz évvel a deklaráció kibocsátása után, meg lehet már állapítani, hogy a deklaráció korántsem merítette ki a zsidó nemzeti aspirációkat, sőt nagyon is óvatosan, nagyon is tapogatózva és a különböző értelmezéseknek tág lehetőséget hagyva, formulázta meg a gyakorlati megvalósítás módjait. A deklaráció a következő szavakkal kezdődik: „Öfelsége kormánya jóindulattal tekinti egy nemzeti otthon megteremtését Palesztinában a zsidó nép számára...” Azok a cionista vezérférfiak, akik az angol kormánnyal ebben az ügyben tárgyaltak, nagy erőfeszítéseket tettek, hogy konkrét és határozottabb formában ismertessék el a zsidóságnak Palesztinához való viszonyát. Hereken keresztül alkudoztak arról, hogy a határozatlan „egy” szósókat a határozott „a” névelővel cserélik fel, amivel azt akarták elérni, hogy a deklarációból kétséget kizáró módon kitűnjék, hogy a zsidó nép nemzeti otthona csak Palesztinában lehet. Az angol kormány azonban ragaszkodott hozzá, hogy a szövegben „a nemzeti otthon” helyett „egy nemzeti otthon” maradjon. Nem a cionista vezetőkön mulott tehát, hogy amikor az idején nem

sikerült az angol kormányt kedvezőbb nyilatkozatok megtételére bírni. A deklaráció főmálós megszövegezésének hátrányos következményeit az utóbbi évek során elg keservesen tapasztalhattuk. Am, ha figyelembe vesszük, hogy ez a deklaráció volt az első lépés a zsidó nemzeti lét elismerése felé, úgy el kell nyomnunk magunkban a kritika leghalványabb hangjait is és önmagunkat kell előbb megkérdőznünk, vajjon tettünk-e mi is annyit nemzeti ideálunk megvalósítása érdekében, mint amennyit ez a homályos tartalmú deklaráció megkövetelt tőlünk.

Nem szabad lekicsinyelnünk azt, ami az utolsó nyolc évben a zsidó Palesztina felépítése terén történt. És nem szabad elfelednünk, hogy az országépítő munkának a legnehezebb viszonyok között, egy csalódott és romokban heverő világ közepette kellett nekikezdeni. De bármily kedvezőtlenek voltak is a viszonyok, sokkal nagyobb eredményeket érthetünk volna el, ha a zsidó nép a maga egyetemességében csakugyan komolyan teljesítette volna azt a kötelességet, amelyet a Balfour-deklaráció rá rótt. A zsidó nép nagyrésze azonban még nem is-

merete fel a palesztinai építőmunka sorsot főmáló jelentőségét, még mindig sokan vannak, akik azt hiszik, hogy Palesztina zsidó államátétele nem az ő ügyük, mert hiszen ők megtalálták már polgári nyugalmukat és elhelyezkedésüket.

A Balfour-deklaráció tizedik évfordulója legyen emlékeztető és figyelmeztető minden megfélemező számára, hogy a zsidó nép mai természetellenes helyzetében nincs olyan szilárd pozíció, amelyet a legkisebb vihar meg ne ingathatna. Legyen emlékeztető a világháború keserves napjaira, amikor az összes hadviselő felek között a zsidóság volt az, amely a legtöbbet szenvedett. Legyen emlékeztető arra, hogy a népek felébredő lelkiismerete jóvá akart tenni egy évezredes történelmi igazságtalanságot és csak rajtunk, a mi akaratunkon és áldozatkészségünkön mulik, vajjon ez a jóvátétel a valóságban is megtörténik. Ha zsidó nép teljesíteni fogja Palesztinával szemben fennálló kötelességét, akkor nemsokára el fog jönni az ideje annak, hogy a Balfour-deklaráció hiányosságai pótolassanak. Am ha a zsidóság továbbra is hűtlen lesz saját népéhez, akkor a deklaráció homályosságai az idők során csak fokozódni fognak s a végén nem marad belőle más, mint üres diplomáciai frázis.

Briand francia külügyminiszter levelet írt Bratianu miniszterelnöknek a Manoilescu-ügyben

Ezen a héten sem fejezték be a vizsgálatot. A kormánypárt lapja kétszínűséggel vádolja a nemzeti parasztpártot. A kormány többsége állítólag a gyulafehérvári gyűlés beállítását kívánja

(Bucuresti-Bukarest, november 1. Az Uj Kelet tudósítójától.) A Manoilescu-ügyben tegnap folytatták a vizsgálatot. Pruteanu királyi katonai ügyész Manoilescut hallgatta ki Jilaván, Jujescu tábornok pedig Teodorescu ezredest vetette alá kihallgatásnak a II. hadtest ügyészi szobájában, ahol Teodorescu őrizet alatt áll.

Az „Universul” szerint a vizsgálat nagy apparátussal folyik, mégis lehetséges, hogy még ezen a héten sem nyer befejezést.

A „Politica” szerint Briand francia külügyminiszter néhány nappal ezelőtt levelet intézett a miniszterelnökhez. A levélben Briand kifejezésre juttatja, hogy Franciaországnak és

az európai békének nagy érdekei fűződnek ahhoz, hogy Románia meg legyen kímélve minden belső politikai konvulziótól és vizsálytól.

A levél bizonyos konsziderációkat is tartalmaz a napirenden levő kérdésekre vonatkozólag és a francia külügyminiszter megjegyzi, hogy a levélben Poincaré nézetét is tolmácsolja.

Jorga professzor visszaérkezett a fővárosba és mára összehívta pártja vezetőségét. A professor egyben kérdést intézett Maniuhoz és Averescuhoz, hogy

a Manoilescu által hozott és a miniszterelnök által a pártvezérekhez továbbított levelekre válaszótak-e

mert az illendőség úgy kívánja, hogy feleljenek, akármilyen is lesz a válasz.

A „Lupta” információi szerint Averescu Jorga kérdésére összehívta pártja végrehajtóbizottságát.

A „Viitorul” szerint ma teljesen bebizonyult, hogy a nemzeti parasztpárt kétszínű magatartást tanúsít az alkotmányos kérdésben. A lap ezt két motívumból következteti. Az egyik az, hogy a párt kebelében ellentétek származtak, a másik az a nyil-

vánvaló törekvés, hogy a közvéleményt misztifikálják bizonyos gyanús érdekek kielégítése céljából.

A „Viitorul” ezt az állítását a nemzeti parasztpárt lapjának, a „Dreptatea”-nak magatartásából veszi, amely lap nem mulaszt el egyetlenegy alkalmat sem, hogy megváltoztassa Maniuhnak a kamarában tett kijelentéseit azzal az intencióval, hogy

Maniut Manoilescu társaként jelentesse meg a nyilvánosság előtt.

Ugyanigy jár el Mihalache és a nemzeti párt többi vezére is, akik különböző gyűléseken izgatnak a törvényes államrend ellen és az ország érdekeivel káros akcióra bujtogatnak.

A kormánylap azzal fejezi be cikkét, hogy a közvélemény nem fogja túrni az ilyen akciókat, mert az ország jó híre és érdekei előbbrevalók néhány agitátor gyanús terveinél.

A „Lupta”, „Politica” és „Adeverul” szerint a kormány kebelében megoszlanak a vélemények a gyulafehérvári kongresszus felől. Az egyik, a türelmesebb, amelynek

Bratianu Vintila a szószólója,

a kongresszus engedélyezését kívánja, nehogy a nemzeti parasztpárt alkalmat találjon panaszkodásra és annak hangoztatására, hogy megakadályozták erejének megmutatásában. A másik a gyűlés beállítását követeli. A „Lupta” szerint a kormány többsége ilyen irányban foglalt állást és a gyulafehérvári kongresszust be fogják tiltani.

URANIA-MOZGO

Lee Sarry gyönyörű művész

Asszony, ki képtelen

„nem”-et mondani

modern drámában.

Monopol Trass

Az osztrák szocialisták a polgári pártokkal való együttműködés mellett döntöttek

Renner győzelme Ottó Bauer felett

Bécs, november 1. Az egész osztrák sajtót még ma is a szombati szociáldemokrata párt nap eseményei foglalkoztatják és Renner győzelme Otto Bauer felett kétségkívül a legnagyobb politikai eseménye az osztrák belpolitikai életnek. Renner tudvalevőleg az osztrák szociáldemokrata párt jobbszárnyának a vezére és így Otto Bauerrel már nem egyszer került éles ellentétbe. Idáig mindazonáltal az osztrák szociáldemokrata pártnak nem volt alkalma nyíltan kifejezést adni felfogásának és sem Otto Bauer, sem Karl Renner nem foglalhattak állást. A szombati pártnapon nyílt legelőször alkalom erre és attól a maroknyi csoporttól tekintve, amely Bauer háta mögött áll, valamennyi osztrák párt és velük együtt a szociáldemokraták túlnyomó többsége is Karl Renner mérsékelt, realpolitikára alapozott felfogását helyezte.

A „Neue Freie Presse“ leszögezi, hogy Otto

Bauer megbukott és nem lehet többé autokrata az osztrák szociáldemokrata pártban, akár vezér marad, akár nem. Ha ez a javulás tovább folytatódik, — jósolja a „Neue Freie Presse“ — akkor alkalmassint rövidesen eljön az a nap, amikor Ausztriából igazi demokrácia válik. A „Neues Wiener Tagblatt“ arra mutat rá, hogy a szombati pártnapon kiderült, hogy nemcsak Bécsben, hanem a vidéken is mindenütt helytelenítik Bauer üres, lármás sürgölődését, a „Reichspost“ pedig azt emeli ki, hogy a szocialista pártnap milyen világosan szállt szembe az „Arbeiter Zeitung“ stílusával, amelyet Renner maga is büntetésnek mondott ki a júliusi bécsi forradalmi események felidézésében. A „Die Stunde“ szerint a legfontosabb az, hogy Renner kifejtette, hogy az osztrák szociáldemokrata párt túlnyomó többsége nem akar polgárháborút és nem akar harcot, hanem békeességben együtt akar dolgozni a polgári pártokkal.

Látogatás a görög követségen, a meghiusult elnök-merénylet után

Mit mondanak a bukaresti görög követségen a merényletről. Vannak-e Pangaloszhívek Görögországban. Pangalosz felesége volt minden baj oka

(Bucuresti-Bukarest, november 1. Az Uj Kelet tudósítójától.) A boulevard Pache Protopopescu 5. szám alatt van a görög követség. Az egyemeletes csinos kis villa emeleti helyiségeiben vannak a követségi irodák. Az előszobában a követség egyik tisztviselője tartózkodik, aki gondterhes arccal rendezti az egyik szekrényben az iratokat.

— A miniszter urral beszélhetünk? — kérdezzük.

A hölgy elhárítván int a kezével:

— Tessék a követségi titkár urhoz fordulni. Leonidas Gaphos a követségi titkár. Épen látogatója van és így várniuk kell, míg bekerülhetünk hozzá.

Mi történt odahaza?

Bukarestben egy egész kis kolóniát alkotnak a görögök. Majdnem mindegyik gazdag kereskedő, nincsenek sokan, de azért több iskolát tartanak fenn Bukarestben, lapjuk van és hogy mennyire aggódnak a hazájukért, az legjobban látszik abból, hogy az elnök elleni merénylet hírére egy-kettőre megtelt a bukaresti görögökkel a követség előszobája, akik mind azért jöttek, hogy megbízható híreket szerezzenek a merényletről. A látogatók közül az egyiket ismerem, a Calea Victoriein van nagykereskedése. Az ő kezében is ott van az egyik bukaresti lap rendkívüli kiadása a merényletről. Aggodalmas arccal dugják össze a fejüket ketten-hárman és megpróbálják kiokoskodni, hogy mi lehet odahaza Görögországban az igaz helyzet. Az egyik követségi tisztviselő kijön az az előszobába és most őt veszik körül, a görög beszéd sok „sz“ betűje csak úgy röpköd a levegőbe, mindegyiknek az arca tele van aggodalommal, itt már mindenki hozzá van szokva, hogy ha onnan Görögországból merénylet híre érkezik, másnapra a táviró forradalmat és újabb kormányváltást jelez...

Pangalosznak még a börtönben sem tört meg a hatalma

— Miért aggódik úgy — kérdezem a görög ismerősömet, hiszen a merényletről szóló jelentések szerint az elnöknek nem történt komolyabb baja és a merényletet egy kommunista követte el...

Az ismerősöm félrehuz egy sarokba és suttogva mondja:

— Nem Konduriotisz — a megsebesült el-

nök — miatt aggódom, hanem Pangalosznak, a diktátornak kezét látom a dologban. Én is olvastam az első közlönyt a merényletről, olvastam, hogy egy kommunista volt a merénylet, azonban én nem hiszem, hogy ez igaz legyen. Nálunk a kommunisták nincsenek úgy megszervezve és mi okuk lett volna, hogy megöljék az elnököt. Nincs semmi bizonyítékom, de esküt mernék letenni, hogy a merénylet Pangalosz küldte.

— De hiszen Pangalosz, a volt görög elnök börtönben van.

A görög kereskedő keserűen felnevetett.

— A börtönben van... Igaz a börtönben van, azonban Pangalosz még ma is olyan hatalmas, hogy még a börtönből is vezetni tudja a híveit. Egy éve már annak, hogy Konduriotisz egy éjszaka megdöntötte a diktátor Pangalosz hatalmát és lássa, még máig sem merték a diktátort bíróság elé állítani. Mit gondol, miért van ez? És aztán ne felejtse el, hogy Pangalosznak a felesége egészen a legutóbbi napokig szabadlábon volt és Ön nem tudja elképzelni, hogy ki ez az asszony. Amikor a puccs történt, mindenki gyűlölte Pangaloszt, de ma már megint nagyon sokan vannak, akik szívesen látnák megint a diktátort az elnöki székben. És ezt mind a felesége csinálta, aki mint egy apostol járt házról-házra és könnyekkel a szemében agított a férje mellett. Nem tuom, olvastam-e az újságokban, hogy a legutóbbi napokban letartóztatták a Pangalosz feleségét... Pedig ránk, görögökre nagy szerencsétlenség lenne, ha Konduriotisz meghalna, ha a merénylet golyója komolyabb sebet ejtett volna rajta. Mert halálos biztonsággal Pangalosz követné őt az elnöki székben.

Az isten óvjon meg bennünket Pangalosztól...

— Ön nem ismeri Pangaloszt, nekem sajnos alkalom volt közelebbről megismerni Görögország e rossz szellemét. Akik csak az újságokból olvastak róla, azok nem tudják elképzelni, hogy ki ez az ember. Itt Bukarestben élünk egynehányan görögök. Persze, ha mi összejövünk, nem tesszünk lakatot a szánkra és megbeszéljük kis országunk buját-baját. Tavaly, még Pangalosz idején hazautaztam, hogy öreg szüleimet meg látogassam. Egy órával a megérkezésem után idézést kaptam a rendőrségre. Fel-

megyek a rendőrségre, leültetnek, kihallgatnak és azután kijelentik, hogy ott kell maradnom. Szerencsére találkoztam egy régi nagyon jó barátommal, aki a rendőrségen magasabb állást tölt be. Elpanaszoltam neki a bajomat, megígérte, hogy utána néz az ügyemnek. Tíz perc múlva egy szolga beszél értem, egy hátulsó ajtón kivezet, a kezembe nyom egy kis cédulát. Ez állott a cédulán:

Fuss, ha az életed drága, máskor ott Bukarestben tégy lakatot a szádra...

Bucsu nélkül, minden csomagomat otthagya menekültem el abból az országból, ahol születtem és amelyen minden csepp véremmel ma is csüggök. Ebből láthatja, hogy milyen rendszert vezetett be Pangalosz nálunk, mindenütt megjelentek az ügyökei, ahol csak görögök éltek...

Beszélgés a követségi titkárral

Egy követségi tisztviselő jelenti, hogy vár rám a követségi titkár. Elbucusztam ettől az ismerősömtől, aki minden hivatalos értesítésnél jobban és élethűbben rajzolta meg nekem a tegnapi Görögország képét. Amikor elbucusztam tőle, még a fülembé sugta:

— Érdeklődj meg, hogy a merénylet nem Pangalosz küldte-e, Önnek talán meg mondja a titkár.

Gaphos Leonidas, követségi titkár kérdésekre átnyújtja az eredeti táviratot, amit a görög külügyminisztérium francia nyelven kiadott a merényletről.

— Csak ennyit tudunk mi a merényletről, és ez a hír már megjelent a lapokban.

— Igaz az, hogy a merénylet egy egészen fiatal ember és a kommunista párthoz tartozik?

— Igen, így áll a táviratban.

— Teljesen kizártnak tartja titkár ur, hogy a merénylet Pangalosz hívei közül került volna ki?

— Nem, szó sem lehet róla, mondja a titkár, Pangalosz be van zárva és ugyancsak be vannak zárva az összes párhívei, teljesen elképzelhetetlen, hogy a merénylet Pangaloszpárti lenne, de különben is itt van a távirat, mely tisztára írja, hogy a merénylet kommunista.

— Mi történt Pangaloszsal? Kérdeztük, a forradalom óta már több, mint egy év telt el és azóta Pangalosz még mindig be van zárva?

— A Pangalosz ügye most már rövidesen elintéződik, egy parlamenti bíróság elé állítják Pangaloszt, az fog itélni felette.

— Van sok híve ma Pangalosznak? tettük fel a kérdést.

A titkár kissé megütödéve nézett ránk. Görögországban bizonyosan nem szabad ezt a nevet hangosan kiejteni és most egy idegen újságíró ilyet mer kérdezni.

— Nincsen sok híve... illetve a Pangaloszhívek be vannak zárva...

Szegény Konduriotisz

Kint az előszobában az összegyűlt látogatók a megsebesült görög elnökről beszélnek.

— ... nagy kár lett volna az elnökért, mert jó ember. A legelőkelőbb görög családból származik, az elmúlt harminc esztendő minden háboruját végigküzdötte és az 1912-13. háboruban valóságos nemzeti hősként ünnepezték...

Farkas Aladár

URANIA MOZGÓ

Lee Sarry gyönyörű művésznő

Asszony, ki képtelen „nem“-et mondani

modern drámában. Monopol Trans.

Világhírű

DEKA-féle relief

színes és bronz

festékek

használati utasítással kaphatók a

Bernát papirosáruházban

Csaj, Főter.

Vidékre utánvétellel szállítok

Nov. 3
csütörtök

Nov. 4
péntek

Magyar Színház

Nov. 5.
szombat

Nov. 6.
vasárnap

É D E N K E R T

Bécs és Budapest legnagyobb színházi szenzációja

(Buc

tudósító

nyitotta

Napi

elkövet

Duca bel

P. J

ges befej

allapot n

Brati

jesztá

továbbá

vény ha

vaslatok

pénzügy

vaslat fo

szolgálni

sánál. E

pénzügyi

vaslatot.

Brud

toroutál

Bocu

stádiumb

ben 1924

Dumit

teszi szö

kedni fog

Ezutá

Dr. V

rámurát

zetére. K

koznak a

lakosság

miatt, ké

lődest ki

Candid

párt meg

vitától. E

leg is egy

van szüke

A kan

a közökt

100 millió

Petrovici

keztében.

költségvet

előző büd

get fog

kérései is

ki, amelye

tet fog ta

A kan

Eratianu

és kérte a

Legnag

Tr

kitünő

gyobb s

Z

kapha

feltéte

Pimen metropolita éles szócsatája Horia Carppal a zsidó kérdésben

A kormánypárti képviselők támadják a nemzeti parasztpártot, mert nem vett részt a felirati vitában

(Bucuresti Bukarest, november 1. Az Uj Kelet tudósítójától.) A kamara mai ülését 3 órakor nyitotta meg Saveanu elnök.

Napirend előtt Florea a szatmári városházán elkövetett visszaélések ügyében szólalt fel, mire Duca belügyminiszter vizsgálat megindítását igéri.

P. Joannes a bukovinai földosztás végleges befejezését kéri, majd a cenzura és ostromállapot megszüntetését követeli.

Bratianu Vintila pénzügyminiszter beteszti a pénzügyminisztérium reorganizálásáról, továbbá az építendő fellemeleséről szóló törvény hatályon kívül helyezésére vonatkozó javaslatokat. A miniszter mutat arra, hogy a pénzügyminisztérium reorganizálásáról szóló javaslat fontos annál fogva is, mert mintául fog szolgálni a többi minisztériumok reorganizálásánál. Kéri, hogy a kamara közigazgatási és pénzügyi bizottsága tárgyalja le mielőbb a javaslatot.

Brudaru kormánypárti az erdélyi, temes-torontál megyei telepések nyomoráról beszél.

A kisebbségi iskolák a felirati vitában

Bocu Sever kéri, közölje a kormány, milyen stádiumban vannak a Gojdu-alapítvány ügyében 1924-ben megkezdett tárgyalások.

Dumitrescu a bukaresti taximéterek ügyét teszi szóvá, a belügyminiszter igéri, hogy intézkedni fog.

Ezután a kamara megkezdte a felirati vitát.

Dr. Willer József magyarpárti képviselő rámutat az erdélyi magániskolák siralmas helyzetére. Kijelenti, hogy a magyarok nem avatkoznak a román pártok harcaiba. A magyar lakosság elégedetlen a rossz gazdasági helyzet miatt, kéri annak javítását és nagyobb érdeklődést kíván a kisebbségi problémák iránt.

Cancicoff kormánypárti bírálja a nemzeti párt magatartását, amely távolmarad a felirati vitától. Kifejti, hogy az új területeknek lelkileg is egyesülniök kell és nemzeti szolidaritásra van szükség.

Százmillió hiány van a közoktatásiügyi tárcánál

A kamara költségvetési bizottságának ülésén a közoktatásiügyi miniszter konstata, hogy 100 millió hiány van a közoktatásiügyi tárcánál Petrovici miniszter fedezetlen kiadásai következtében. A bizottság elhatározta, hogy reális költségvetést állít össze, amely fedezni fogja az előző büdzsé hiányát és ezért magasabb összeget fog kitenni. Az egyetemeken különböző kérései is újabb 100 millió többletet tesznek ki, amelyekre a költségvetési bizottság fedezetet fog találni.

A kamara pénzügyi bizottságának ülésén Bratianu Vintila ismertette pénzügyi javaslatait és kérte azok beható tanulmányozását.

Horia Carp és Pimen metropolita vitája

A szenátus ülésén Stelian Popescu igazságügyminiszter benyújtotta az anyakönyvek egysegitéséről szóló törvényjavaslatot, azután választott Polierat minapi kérdésére és kijelenti, hogy több doljmegeyi bírót felfüggesztett.

Crargu szenátorának az amnesztiára vonatkozó kérdésére kijelenti a miniszter, hogy néhány nap múlva a törvényjavaslat a Ház elé kerül.

Horia Carp folytatja az előző ülésen megkezdett beszédet. Rámutat a zsidók hazafiságára és bizonyítja, hogy 1821 óta egész a világháborúig a zsidók mindig megtették köte-

lességüket a haza iránt. Rosszindulatú az az állítás, hogy a korcsmák nagyobb része a zsidók kezében van.

Pimen moldvai metropolita félbeszakítja: Igenis, Moldvában a zsidók a korcsmárosok. A háború idején is sok áruló volt köztük és a németek ügynökei voltak.

Carp folytatja beszédét és követeli a magánoktatási törvény által a zsidóságnak okozott jogtalanságok reparálását. Kéri a pénzügyminisztert, hogy a költségvetésben előirányozzon megfelelő összeget a beszarabiai utak javítására.

Beszédét a jobb jövő reményének hangoztatásával fejezi be.

Dancs szenátor szintén a felirati vitához szól fel, dicséri a liberálisokat, akiknek érdeme az ország konszolidációja. Okos politikát kell folytatni, mert Oroszország mindig felénk tekintget. A nemzeti parasztpártot demagógiával vádolja és Ferdinánd király történelmi alakját idézi, akinek akaratát megvalósítani és tisztelni, az egész nemzet kötelessége.

Minden várakozást felülmuló petróleumforrásokra bukkantak Mossul mellett

London, nov 1. Bagdadból most óriási olajleletek híre érkezett, melyek a legnagyobb várakozásokat is meghaladják a mossulkörnyéki petróleumforrásokra vonatkozólag. A Turkish Petroleum Company furógépei Kirkuk mellett hajnali 3 órakor árnnyalag kis mélységben olajra bukkantak és először csak lassan kezdett szivárogni a piszkos, fekete petróleum, majd hirtelen hatalmas oszlopban szökkel a levegőbe a nyers kőolaj. Több, mint 7000 tonna petróleum kerül napvilágra naponta Kirkukban és olyan erős volt a forrás ereje, hogy az első pillanattól a furást vezető mérnökök kénytelenek voltak parancsot adni a petróleum meggyújtására, miután annak az elszállításáról semmi képpén sem tudtak volna gondoskodni. A második napon végre sikerült a mérnököknek elzárni a kutat és az alkalmasint hosszabb ideig így is marad, miután előbb sokezer kilométeres c-őhálózatot akarnak építeni Kirkukból a Földközi-tenger partjára,

a mossuli petróleum elszállítására.

A furásokat a Turkish Petroleum Company vezette és ennek részvényeinek tulajdonosai nagy többsége az angolok kezében van. A részvénytársaság alaptőkéje egymillió font sterling és a részvények 47,5 százaléka az Anglo-Persian Oil Company birtokában, 22,5 százalék a Royal Dutch Shell, 25 százaléka egy francia csoport, 5 százaléka pedig egy Gulbenkian nevű török milliomas birtokában van. A Turkish Petroleum Company tulajdonában vannak szinte kivétel nélkül a mossuli petróleumterületek és ha ma még a kőolajat, amelyet Kirkukban találtak, nem is használják fel, kétségtelen, hogy az Anglo-Persian és Shell csoportok helyzete a világ petróleumipiacán ezzel jelenősen megerősödött. Kirkuk mintegy kétszáz mérföldnyire délre fekszik Mossultól, Bagdadtól pedig mintegy háromszáz kilométernyire van északra-keletre.

A Tarr-ügy a parlament előtt

Dan Sever kolozsvári képviselő tiltakozott a kamarában a visszaélések elfusolása ellen. Miért nem folytatják a vizsgálatot Tarr bűntársai ellen

(Bucuresti Bukarest, november 1. Az Uj Kelet tudósítójától.) Több ízben ismertettük minden részleteiben azokat a hatalmas visszaéléseket, amelyeket az államvasutak kolozsvári vezérigazgatóságánál fedeztek fel a nyomozó hatóságok. Csaknem két hónapja annak, hogy a Tarr ügy gyűjtőfogalma alatt ismeretes visszaélésekről úgy az államvasutak felsőbb hatóságai, mint a nyomozóhatóságok tudomást szereztek, a vizsgálat azonban érthetetlenül megfenneklett. Ennek ellenére, hogy a vizsgálat során a terhelő dokumentumok egész légióját vonultatták fel, nemcsak Tarr János és közvetlen bűntársai, de több magyarországi vasuti tisztviselő ellen, a többbezer oldalas kitévő aktacsomó valahol megakadt s a megtorló eljárás befejezetlenül maradt. A Tarr és bűntársai elleni vádak emlékeztetesen két vádpont körül csoportosultak:

1. Hogy kalauzoktól, mozdonyvezetőktől és alacsonyabb rangú vasuti tisztviselőktől 1000—3000 lejt zsaroltak ki előléptetésük fejében.
2. Hogy meghamisították a vasuti szállítványok hiányosságairól felvett jegyzőkönyveket és ezen az úton kereskedőktől és szállítóktól vettek fel jelentős összegeket.

A komplikált és Erdély más városaiba is elágazó büntűgy nyomozása már az első lépéseknél néhány felelős pozícióban lévő vasuti főtisztviselő intervencióján megakadt. Ekkor közbelépett a kolozsvári ügyészség is és elrendelték a nyomozás folytatását, amely rendkívül terhelő dokumentumokat produkált. Tarr Jánost letartóztatták, de bűntársainak és felettes inspirátorainak elfogatására nem kerülhetett sor,

mert a teljesen lezárt és minden terhelő adatot felölelő aktacsomót, mielőtt az a vizsgálóbíró kezébe került volna, váratlanul bekérte az államvasutak központi vezérigazgatósága. A Tarr-ügy aktacsomója ilymódon leutazott Bukarestbe és nyomtalanul eltűnt valamelyik ügyosztály irattárának utvesztőjében.

A „Dimineata” hosszú cikksorozatban ismertette az ominózus Tarr-ügy minden részletét és követelte a vizsgálat folytatását. Most azután dr. Dan Sever, volt pénzügyi államtitkár, a nemzeti parasztpárt képviselője jelentett be interpellációt a kamarában a Tarr-ügyben bevezetett vizsgálat érthetetlen és indokolatlan eltussolása miatt. Elmondotta Dan Sever, hogy dr. Eugen Motiut, a kolozsvári vezérigazgatóság jogügyi osztályának vezetőjét, aki teljes pártatlansággal és lelkiismerettel vezette a vizsgálatot, néhány nap előtt indokolatlanul áthelyezték Brassóba, a bukaresti vezérigazgatóság pedig az ügyészség intervenciója ellenére is magánál tartja a terhelő aktacsomókat. A nemzeti parasztpárti képviselő követelte, hogy az ügy aktáit tegyék át azonnal a vizsgálóbíróhoz, az igazságtalanul meghurcolt dr. Motiut pedig rehabilitálják.

A közlekedésügyi miniszter még nem adott választ Dan Sever interpellációjára, az ország közvéleménye azonban feszült érdeklődéssel tekint a Tarr-ügy újabb fejleményei elé.

Művészlemezek EDISON-nál
Tánclemezek

6

Bognár & Szántó, Oradea (Nagyvárad), Telefon 95.

cégtulajdonos: Palcu Lazar, Pancota, Varga Antal, Teremiamare
bornagykereskedés, rum- és likörgyár. — Szőlőnagybirtokosok.

Mottó:

Zongoravétel
bízalom dolga

Legnagyobb garancia erre az 58 év óta fennálló

Triska I. cég

kitűnő hirmeve, mint egyetlen és legnagyobb szaküzlet Erdélyben. — Förster világ-márka vezérképviselete.

Zongorák

kaphatók hosszabb részletfizetési feltétel mellett is. Cluj, Str. Saguna 14. Telefonszám 4-19.

Franciaország és az ő zsidói

A Schwartzbarth-ügy hullámai a világ zsidóságának figyelmét ismét Franciaország, főként pedig a francia zsidóság felé irányították. Hogyan viselkedett a francia zsidóság a per eseményeivel szemben?

A francia zsidók nem nagyon örültek az egész Schwartzbarth-ügynek. Általában nem szeretik, ha a zsidókérdést a közélet fórumán fészegetik. Amikor az asszimilált francia zsidó látta, hogy ebből, a kezdetben jelentéktelenné induló ügyből nagy politikai esemény lesz, körülbelül így gondolkodott:

— Mégis csak türethetetlen, hogy ezek a külföldiek egymás között fennálló ügyeiket ide jönnek elintézni. A francia ember nemsokára már ki sem mehet az utcára, mert valamilyen hindu és georgiai között revolveres nézeteltérés van lebonnyolódófélben.

Minden, csak nem zsidó

Szemmelátható idegességgel figyelték azokat a nagyarányú készülődéseket, amelyekkel a különböző zsidó szervezetek és az Emberi Jogok Ligája a pörnek nekiindultak a legzivatásosabban talán eltsolták volna az egész ügyet. Minek napirenden tartani a zsidókérdést Franciaországban? A francia zsidó leszokott arról, hogy akármit is zsidó minőségében cselekedjék. Sőt, a zsidó egyáltalán nem jelentkezik a közélet fórumán mint zsidó, Bergson legyen francia filozófus, Freud bécsi (nem osztrák, ami gyűlölt nép) pszichiáter, Aronsohn orosz szobrász, Rubin palesztinai festő, — de ne zsidó, csak zsidó nem.

Ez az ideges tartózkodás azonban korántsem jelent azt, hogy a francia zsidó nem érdeklődött volna elég intenzíven a párisi nagy per fejleményei iránt és hogy ne kívánta volna igaz szívből Schwartzbarth felmentését. A maga részéről meg is tett mindent, hogy az igazság kiderüljön. Csak azt akarta, hogy mindez ne történjék túlnagy lármával, hogy ne domborodjék ki túlságosan az ügy speciális zsidó jellege és főként, hogy a francia zsidóság semmilyen vonatkozásba ne kerüljön az esettel. A francia zsidó azt akarja, hogy minden vonatkozásban franciának tekintse és sem faji, sem felekezeti különállást nem óhajtja kihangsúlyozni. Egy igen mély és igen céltudatos asszimilációs periódus középpontjában van ma a francia zsidóság, amelyből semmilyen zavaró momentummal nem engedheti kitértetni magát...

Ki az antiszemita?

Maga a francia nép sajátos álláspontot foglal el a zsidósággal szemben. Általában úgy tudják, hogy a francia nem antiszemita. Ez az állítás bizonyos mértékig helyes is. Nem antiszemita a Mikszáth-féle értelemben, amely szerint „antiszemita az, aki a kelletlenül jobban utálja a zsidót.” Nos: a francia nem utálja a kelletlenül jobban, talán nem is utálja; — csak egyszerűen nem szereti. Becsüli és elismeri, de nem a kedélyével, nem a szívével. Ha krajcároskodót, uzsorást akar mondani, csak annyit mond: *juif*. Ha valakinek hosszú orra van, (ami a franciáknál legalább olyan gyakori, mint a zsidóknál) azt mondják: *un nez de youpin* (ez a szó körülbelül megfelel a román jidan kifejezésnek). A francia ezt minden rossz szándék nélkül mondja, nem akarja bántani vele a zsidót, de megszokta már és öntudatlanul ott él a lelke mélyén az előítélet. A zsidók és franciák közötti viszonyt talán legjobban így lehetne jellemezni: a francia szemét huny az előtt, hogy valaki zsidó, eltelejti róla, hogy zsidó. A zsidó pedig ügyel arra, nehogy észébe jusson.

Ha az új zsidó világszemlélet megállapítása szerint ez a helyzet nem is egészséges és még kevésbé tartós, meg kell állapítani, hogy a francia zsidóság olyan pozícióban áll ma hazájában, amelyhez fogható csak az amerikai zsidók helyzete. Az összlakossághoz való arányszáma alig haladja meg a másfél százalékot, ám a gazdasági, kulturális és politikai életben való részvétele sokszorosan túlhaladja ezt az arányt. Nincsen olyan pálya és nincsen olyan karrier, amely el lenne zárva a francia zsidó előtt.

Tizenegy zsidó tábornok

Ismeretes, hogy a legtöbb országban a katonai pályákat zárják el a leggondosabban a zsidók előtt. Nos: a francia hadseregnek nem kevesebb, mint tizenegy zsidó generális van. A legismertebbek közöttük Lévy, Séligmann, Dennery, Hirschhauser és Weyler tábornokok. A Keren Kajemet Lőizrael franciaországi diszelnöke egy zsidó tábornok: Geismar. A hadügyminisztérium kabinetfőnöke egy

Paul Lévy nevű ur, egyik osztályfőnöke pedig Heilbronn. Szintén zsidó.

Az igazságszolgáltatás legmagasabb polcain is találunk zsidókat. Bloch-Laroque a legfőbb közigazgatási bíróság, a Conseil d'Etat főállamügyésze, Mr. Weill a Cour de Cassation, a Semmitőzések másodelnöke, Eugène Dreyfus a párisi tábla főelnöke.

A közigazgatás minden ágában ott vannak a zsidó tisztviselők. Vannak zsidó prefektusok, törvényhatósági bizottsági elnökök, minisztériumi osztályfőnökök és közigazgatási inspektorok.

Zsidó miniszterek

A politikai életben ugyancsak számottevő szerepet visznek a zsidók. Minden pártnak számos vezető zsidó tagja van. Millerand pártjának egyik legerősebb támazsa Georges Raphaél Lévy, a francia jogtudomány büszkéje Poincaré legbensőbb munkatársai Klotz volt pénzügyminiszter, a francia vasipar egyik fejedelme és Maurice Bokanowszky, a jelenlegi kereskedelmi miniszter, akiknek az ország minden nagyobb városában ériási textilárúházaik vannak és akik úgy ismernek, mint a legelegánsabb francia képviselőt. Mindketten zsidók.

A radikális pártnak legtöbb vezetőalakja zsidó: André Hesse volt gyarmattügyi miniszter, Jamay Schmidt a felszabadított területek volt minisztere, Léon Meyer volt kereskedelmi miniszter, jelenleg La Havre polgármestere, Albert Milhaud a francia képviselőház külügyi bizottságának elnöke, Abraham Schramek volt belügyminiszter és Alexandre Israël, Heriott kabinetfőnöke és jobbkéz. Nem szabad természetesen megfeledkezni Jerobeam Mandelről sem, aki tudvalevőleg Clemenceau legbizalmasabb tanácsadója volt és Európa sorsa gyakran az ő kezébe volt letéve.

A szocialista pártban

A szocialista pártban szintén képviselve van a zsidóság, de távolról sem oly nagy számban, mint más országokban. A mérsékelt szocialisták vezére Leon Blum, aki barát és ellenség szemében egyaránt nagy tekintély. Ő is, mint a francia szocialista vezérek legtöbbje, egyénileg a legzavagabb emberek közé tartozik. Hatalmas teherautógyárai vannak. Mint tisztviselő kezdte pályáját, foglalkozott újságírással, jónévtől esztéta és még ma is a legnagyobb párisi lapok műkritikusa. A francia politika befentesei úgy tudják, hogy a reakciós Poincaré minden fontosabb elhatározás előtt behatóan tárgyal a szocialista Leon Blummal.

A kommunista párt egyik vezetőtagja, Charles Rappaport, a legjobb tollu francia újságíró.

Az Emberi Jogok Ligájából természetesen nem hiányoznak a zsidók. A liga elnöke a székesfehérvári születésű Victor Basch, a Sorbonne tanára. A liga központi bizottságának számos zsidó tagja van.

Az egyetemek katedráin

Legnagyobb mértékben természetesen a tudomány terén vannak képviselve a zsidók. Az öt tudományos akadémiát magába foglaló Institut de France utolsóelőtti elnöke a már említett George Raphaél Lévy volt. Sylvain Lévy, a Collège de France tanára, a világ egyik leghíresebb szanskritológusa, akit a francia kormány gyakran küld ki fontos diplomáciai megbízatásokkal. Ugyancsak a Collège de France tanára Henry Bergson, a világhírű filozófus, valamint Hadamard, a neves matematikus.

Az Ecole Normale, a legfelsőbb tanárképző intézet aligazgatója Abrami, egyik tanára pedig Mayer.

Az egyetem orvosi fakultásának negyvenhét tanára és magántanára közül tizennyolc zsidó. Közöttük Vidal, a belgyógyász, Leon Bernard (Tristan Bernard fivére) a közegészségügy tanára és a Népszövetség egészségügyi bizottságának elnöke és Schwarcz, a legkeresettebb sebész-professzor.

A Sorbonne irodalmi osztályán Victor Basch és Lévy-Brunschwig képviselik a zsidóságot. A jogi karon Lyon-Caen a prodekan, Aftalion a kereskedelmi jogot, Qualide az alkotmánytant, Worens az összehasonlító jogtudományt adja elő.

Zsidó szinpadai szerzők

Az irodalom terén sem állanak az utolsó helyen a zsidók. Az Academie Française két zsidó tagja van: Henry Bergson, a filozófus és Georges de Porto-Riche, a színműíró. A francia színműirodalom legjobb nevű reprezentánsai Henry Bernstein, Werneuil (a vígjátékgyáros), Leo Poldes drámaíró, Henry Marx, akit Bataille legmértőbb

utódjának tartanak, Nathansohn, aki drámaíró és tőzsdés egyben. Ez utóbbi minőségében most üli egyévi fegyházbüntetését, mert Marat herceggel ezüstróka tenyésztési vállalatot létesített és ezen működése közben került összefütközésbe a törvénykönyv paragrafusával. A színműírók közé tartozik André Pascal is, aki a polgári életben az egyszerű Rotschild Henrik báró nevet viseli s egyébként orvos. Meg lehet említeni azt is, hogy Cavaillet világhírű vígjátékíró anyja zsidó volt és Anatole France legbensőbb barátja és irodalmi inspirátora.

A regény zsidó mesterei

A regény zsidó művelői közül első helyen Marcel Proust, a fiatalon elhunyt nagy elbeszélő említhető. Kifüfő regényeket írt Andre Maurois, családi nevén Herzog, polgári foglalkozására nézve selyemgyáros Lyonban, aki az irodalmi kritika szerint Anatole France méltó utóda. Pierre Benoit, a népszerű és könnyű fajsúlyú regények írója, Paul Reboux történelmi regényíró és a háboruban elesett Pégny szintén zsidó. Mint par excellence zsidó írók ismeretesek: Jean Richard Bloch, akit Romain Rolland legutóbb megjelölt „Simler-család” című regénye alapján Balzac mellé állított, Bernard Lecache (valamikor Lécach) és Joseph Kessel, az orosz származású fiatal író, aki „A szeretet földje” címen nemrég Palesztináról írt szép regényt.

Aránylag a legkevésbé vannak képviselve a zsidók a zsurnalizmusban, bár ezen a téren is megtaláljuk őket. A „Gaulois”, a legkonzervatívabb francia újság főszerkesztője a nemrég elhunyt Arthur Meyer volt, akit a párisi társaságban az elegancia mintaképének tartottak. A „Populaire” főszerkesztője Emile Kahn, a „Journal” politikai főszerkesztője pedig Fernand Hauser. Ezenkívül természetesen minden lapnál akad egy-két jobbnévű zsidó tollforgató.

A közgazdasági élet

Utoljára hagytuk a felsorolásban azt a terepet, amelyen a zsidó karrier a leggyakoribb és legmegszokottabb: a közgazdasági életet. E cikk keretei nem engedik meg, hogy a témának ezt a pontját kimerítsük, mert hiszen még az előbbi felsorolások is többé-kevésbé hiányosak.

Mondani is fölösleges: a közgazdasági életben a Rotschildok vezetnek. Eduard Rotschild a francia vasúti trösztjének elnöke. Az Északi, valamint Keleti vasúttársaság ügyszólván kizárólagos tulajdona a Rotschild családé. A párisi földalatti forgalmat lebonyolító Metropolitan és Nord-Sud vasutak szintén Rotschild érdekeltségek. Ezenkívül természetesen minden nagyobb ipari és bank-tranzakcióban benne van a Rotschildok keze és még inkább pénze.

Az acéliparban a zsidó Creuzot-Schneider vezet.

Az autóiparban mindenki ismeri Citroënt, csak nem mindenki tudta eddig róla, hogy zsidó, még pedig galíciai származású. Mint egyszerű munkás kezdte. Nagy szerepet visz az autóiparban a Banque Lazare, amely a zsidó Lazare-testvérek tulajdona. A teherautógyártás a Blum-család monopóliuma.

Zsidó filantrópok

A textiliparban a Deutsch család egyébként a filantrópia terén is megállja helyét. Nemrég egyetemi kertvárost alapítottak Párisban, 10 millió frank kezdő adománnyal.

Az ékszeriparban megemlítendő Leonard Rosenthal, Európa gyöngykirálya. Orosz származású, szintén filantróp. Évente egymilliót ad a Sorbonnenak.

A gabonakereskedelemben Henry Bodenheimer vezet, aki a cukoriparban is jelentős érdekeltség felett rendelkezik.

A párisi tőzsde koronázatlan királya Octav Homberg.

A kereskedelemben se szeri, se száma a nagy zsidó kereskedőknek. Csak egyet említnék: a híres Lafayette áruházak tulajdonosa a zsidó Raoul Bader.

A bankéletben szintén akad néhány zsidó. Ezek közül csak egyet említnék: Horace de Finaly bárót, a Banque de Paris et des Pays Bas elnökét, a magyar származású kikeresztelkedett zsidót.

Az elmondottakkal csak nagy vonásokban és nagyon is hézagosan vázolhattuk azt a szerepet, amelyet a zsidók a francia közélet minden ágában betöltenek. Ha figyelembe vesszük, hogy ezt az előhaladást egy alapjában véve nemzeti előítéletekkel telített és idegenektől tartózkodó nép körében tették meg, úgy pszichológiailag megérthetjük (ha nem is azonosítjuk magunkat vele), hogy a francia zsidók miért nem szeretik, ha Franciaországban zsidókérdésről beszélnek. Az ő számukra nincsen zsidókérdés.

Fischer Ernő

Egy k... gy...

Középk...

(Cluj-Kol tudósítójától. sal és civiliz... középkori ro... hogy a hős... ura, hanem... vies polgári... törökmézet é... tér sarkán. I... lozsvári tart... már, amihez... A legutolsó... hívják, még... török, azzal... hogy anyai... Ibraim... szorongó vá... ményei elé... zette került... lődött az el... ő helyét a... azonban az... rongyokat... leplezze hit... megtagadott... és Ibraim eg...

A helyze... asszony vég... bábához fer... körülmények... az Ibraim... csomóját.

— Van... mondotta je... ban születik... Másnap... asszony. Az... volna magza... retett volna... goskodni a... san nyéibeit... Kanton as... Ibraimnak, k... zott ki r... gekkel. Eze... azt a baba... törökmézzel... keserűségét...

Gyári k... és raktár...

LEPA...

CLUJ...

Kérjen aj... prospektus...

A...

k... a...

Egy kolozsvári török cukorkaárus felesége gyerekeit vásárolja, hogy ne kergesse el az ura

Középkori historia a cukorkaárus lakásán, amely a rendőrségen végződik

(Cluj-Kolozsvár, november 1. Az Uj Kelet tudósítójától.) A XX. század technikai haladásával és civilizációjával telt világában is él még a középkori romantika, a külöbség csak annyi, hogy a hős ezúttal nem egy várkastély délcég ura, hanem adott esetben az Ibrahim Antanovic polgári névre hallgat és foglalkozására nézve törökmész és egyéb édességeket árul a Széchenyi-tér sarkán. Ibrahim cukorkaárusnak hét éves kolozsvári tartózkodása alatt több felesége volt már, amihez török léte feltétlenül joga is van. A legutolsó hitestársa, akit Mária Kantonnak hívnak, még mielőtt tudott rajta az élelmes török, azzal a hírrel örvendeztetette meg férjét, hogy anyai örököknek néz elébe.

Ibrahim megkegyelmezett életpárjának és szorongó várakozással tekintett a jövendő események elé. Az asszony fölöttébb kényes helyzetbe került, mert Ibrahim nap nap után érdeklődött az eljövendő iránt, aki majd átveszi az ő helyét a Széchenyi-tér sarkán. Mithogy azonban az asszonynak semmi baja sem volt, rongyokat csavart teste köré, hogy eképen leplezze hitvestársa előtt azt, amit a természet megtagadott tőle. A rongyok egyre vastagodtak és Ibrahim egyre türelmetlenebb lett.

A helyzet kezdett tarthatatlanná válni. Az asszony végül is egy mindentudó és tapasztalt bábához fordult tanácsért, aki a helyzet és a körülmények rövid mérlegelése után átvágta az Ibrahim-familia bonyodalmanak gordiuszi csomóját.

— Van itt egy asszony Kolozsváron, — mondotta jelentősegteljesen — akinek a napokban születik egy eladó gyermeke.

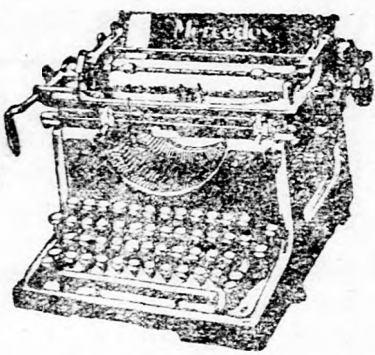
Másnap a baba lakásán találkozott a két asszony. Az egyik, aki szabadulni szeretett volna magzatjától és a másik, aki viszont szeretett volna Ibrahim Androvics utódjáról gondoskodni a Széchenyi-téren. A vásárt hamarosan nyíltbeütötték. Tegnap reggel azután Mária Kanton asszony fájdalomról panaszkodott Ibrahimnak, aki érthető nyugtalansággal kocsikázott ki reggel a Széchenyi-térre az édességekkel. Ezenközben minden úgy történt, ahogy azt a baba megtervezte. Mig Ibrahim a piacon törökmézzel és egyéb jóval próbálta az emberek keserűségeit elfelejtetni, addig becsempészték

Gyári képviselet és raktár

LEPAGE

CLUJ

Kérjen ajánlatot és prospektust

lakásába a sivalkodó trónörökös.

Tegnap este Ibrahim a szokottnál korábban felszedte sárortáját és hazatérve, körüláncolta a szobáját örömeiben. Ibrahim öröme azonban

Tűzvész pusztított egy ploesti-i nagy moziban

A közönséget sikerült megmenteni, a moziépület elpusztult

(Ploesti, nov. 1. Az Uj Kelet tudósítójától.) Tegnap este előadás közben kigyuladt a Szövetkezeti Mozcsozinház. Már a film utolsó felvonása pergett, midőn váratlanul megszakadt a vetítés, az operátor kabinjából tompa zaj tört elő és fojtó füst tödult a terembe. A közönség körében hatalmas pánik keletkezett. Az emberek egymás hegyén-hátán igyekeztek menekülni a teremből és a menekülést megnehezítette az is, hogy a nézőtér az emeleten van elhelyezve. A termet a vészkijáratok segítségével sikerült kiüríteni, a tűz azonban a kabinból feltartóztatlanul terjedt tova és rövid idő alatt az egész épületet lángborította. A tűzoltók többórnyi megfeszített munka után lokalizálták a tüzet, miközben egy tűzoltó súlyosan, többen könnyebben megsebesültek. A kár meghaladja az 5 millió lejt.

Négy év alatt harmincszor toloncoltak Romániából Magyarországra és vissza egy bádogoslegényi

(Cluj-Kolozsvár, november 1. Az Uj Kelet tudósítójától.) Az ember, akivel már négy év óta folytat kedélyes futballt két állam rendőrhatalósága, Cseh Péternek hívják és mindössze 23 éves. Tegnap éjjel a sétatéren posztoló rendőr egy zilált külsejű fiatalemberre lett figyelmes, aki a tő mellett, egy padon keresett magának éjjeli menedéket. A rendőr igazolásra szólította fel a fiatalembert, aki azonban semmilyen okmánnyal nem tudta személyazonosságát igazolni. Bekísérték a központi rendőrségre és Cseh Péter fedél alatt töltötte el az éjszakát.

Ma délelőtt Cotz Jonel szubkomiszár hallgatta ki az elfogott fiatalembert, aki könnyek közt adta elő kálváriájának szomorú történetét.

Cseh Péter Debrecenben született, de közvetlenül az impériumváltozás után Romániába jött és egy nagyváradi bádogosmühelyben kapott állást. Cseh Péter kitanulta a bádogosmesterséget, fel is szabadították, de sehol nem tudott elhelyezkedésre találni, mert állampolgársági ügye nem volt rendben. Kétségteljesen vándorolt egyik városból a másikba, mindenütt keserves napzamos munkával kereste meg kenyerét, mig végül Kolozsváron egy állampolgársági razzia alkalmával elfogták és mint külföldi honost, áttették a román határon. Ezzel azután megkezdődött Cseh Péter tragikus kálváriájára a két ország között. A magyar állambiztonsági közegek ugyanis úgy találták, hogy a bádogoslegény román honpolgár és visszatoncolták Romániába.

Néhány hétig alantasabb tisztviselők ke-

csak rövid ideig tartott. A sanda szomszéd-asszony gondoskodott róla, hogy a török rövidesen értesüljön a történetéről. Két perc múlva az asszony és az újszülött az uccán voltak. Mindkettőt a sarki rendőr vette pártfogásába és Mária Kantont ma illetőségi helyére toloncolták, a gyermeket pedig beutalták a lelencházba.

Igy történt azután, hogy Ibrahim Androvicsnak egyelőre nincs még utódja a Széchenyi-téri cukorkabódéhoz.

gyelmétől a telegdi szeszfinomító munkásaként tengette életét, egy újabb razzia azonban elegendő volt ahhoz, hogy Cseh Péter ismét a határon tútra kerüljön. A kőzezkvens magyar államrendőrség arra az álláspontra helyezkedett, hogy a legutóbbi áttoloncolás óta a bádogoslegény állampolgársági helyzete semmivel sem változott s visszaadták a román hatóságoknak. Ezek nem akarták Cseh Pétert átvenni, mire a szerencsétlen fiatalember a két állam közötti semleges zónába került és ott bolyongott étlenszomjan 24 óráig, mig végül, kijátszva a határőrök éberségét, visszazökött Romániába. A kálvária előlről kezdődött, napzamos munkával, állampolgársági razziaival és kitoloncoltatással. Két nappal ezelőtt harmincadszor toloncolta vissza négy év leforgása alatt a magyar államrendőrség Romániába a bádogoslegényt, aki gyalog jött el a határtól egész Kolozsvárig és itt munkát keresett. Munkakönyv és igazoló okmányok híján azonban nem talált sehol sem munkát és éjjel az éhségtől és fáradságtól elcsigázva, keresett magának pihenést a sétatéren, amidőn elfogták.

A rendőrség áttette a bádogoslegény aktáit a szigurancára és Cseh Péter minden valószínűség szerint harmincegyszer is vissza fog kerülni Magyarországra.

— Casanova. (Sajtóbemutató a kolozsvári Select-mozgsozinházban.) Ma délelőtt a sajtó képviselői előtt mutatta be a kolozsvári Select-mozgó igazgatósága a „Casanova” című tizennégyfelvonásos filmet, mely nemcsak külső kiállítás, hanem főleg grandiózitás szempontjából, egyike a legutóbbi évek legnagyobb stílu filmalkotásainak. A filmet már témája is rendkívül vonzóvá teszi: Casanova kalandjait igyekszik élővé varázsolni, úgy, ahogyan ezek a gazdag és pazar velencei köztársaság idejében lepergetek. A nők eme szellemes és vonzó barátja a reneszánsz életimádatát gyakorlatilag igyekezett megvalósítani s az érzéki szerelem konvulziv elképzeléseit tetté varázsolta. A szépség, könnyedség, pompa és kalandvágy világa perreg le a filmen szemünk előtt, megejtő szinességgel a rendezés szinte felülmulhatatlan gazdagságával és stílusérzékelével. Megejtő szépségű nők tekintete, a vér és galantéria megvesztegető forrósága csap felénk a vásznonról: Velence bűbája elevenedik meg, az olasz temperamentum ragyogó tüze s az orosz cári udvar fülledt, érzéki levegője. Casanovát Mosjoukine alakítja, aki mindvégig jó színészi érzékeléssel alkalmazkodik a film történelmi atmoszférájához, mindvégig hatásosan illeszkedik bele a film szemétnyerveztő képszerúségeibe, melyek nemcsak festőiek, de szinte fárasztóan dekoratívek is. Bizonyos, hogy ez a film szenzációszámba fog menni a közönség széles rétegei előtt is és sokáig emlékezetes marad a film hozzáértői előtt. A Casanova remekbe készült filmalkotás.

Az általánosan elismert

LUXSÖR

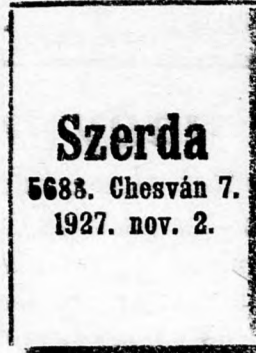
kiváló minőségben
a napokban forgalomba kerül.

Tordai Sörgyár Rt.

HIREK

Az Uj Kelet az egyetemes erdélyi és Bánság és Szerbia ország napilapja.
Szerkesztők: Giszkalay János és dr. Marton Ernő.
Főszerkesztő: Marton Ernő.
Az Uj Kelet cikkeinek utányomását csak a szerkesztőség engedélyével engedjük meg.

A mai naptár

— Németország sürgeti a Rajnavidék kiürítését. Esszenből jelentik: Marx biroda mi kancellár beszéd-t monzott, melyben kifejtette, hogy a nemzeti pártnak a kormányba való lépésével Németország külpolitikájában semmi változás nem történt. Németország semmi olyat nem tett, ami a tulajdonon bizalmatlanságot kelthetne. Meg van győződve róla, hogy a francia kormány lojálisan teljesíti a Rajnavidék kiürítésére tett ígértét, azonban a megszállt területek teljes kiürítésére van igényünk, mivel Németország a lefegyverzést teljesen végrehajtotta. Hindenburg tannenbergi bezedét a külügyminiszterrel együtt helyesli, más még élesebben foglalt volna állást a háborus felelősség elhárítása ellen.

— Kényelvű oktatást követelnek Elzász számára. Párisból jelentik: A radikális párt záróülésén határozati javaslatot fogadtak el, melyen tiltakoznak az ellen, hogy a kormány Elzászban kivételes állapotot létesít. Követelik, hogy Elzászban kényelvű legyen az oktatás és az egyház választassék el az államtól. A kongresszus a Németországhoz való közeledését és az Oroszországgal való diplomáciai viszony fenntartását is követeli.

— Halálozás. Szatmárról jelenti tudósítónk: Súlyos betegség érte a szatmári zsidóságot egy rendkívül értékes reprezentánsa, Reich Salamon hirtelen halálával. Az elhunyt, aki évtizedek óta a Markovits Elek Fiai Rt. főtisztviselője volt, egyik alapítója és elnöke volt a szatmári Mizrahi egyesületnek és vezető szerepre hivatott oszlopos tagja a szatmári ort. zsidó hitközségnek. Kiváló egyéni tulajdonságai általános tiszteletet biztosítottak az elhunytak, ami megnyilvánult hétfő délután tartott temetésén is, melyen a szatmári zsidóság nagy tömegben vett részt. Reich Salamon 55 évét élt és nagy családot hagyott hátra. Temetésén Grünwald Lázár szatmári forrabbi kívül több vidéki rabbi mondott emlékbeszéd-t.

— Kommunista összeesküvés eszköze volt a görög köztársasági elnök merénylete. Athénből jelentik: A minisztertanács a köztársaság elnöke ellen elkövetett merénylettel kapcsolatos vizsgálat adatai alapján kommunikékben közölte azt a határozatát, hogy megteszi az intézkedéseket minden telforgató irányzatú mozgalom elfojtása érdekében. A vizsgálat megállapította, hogy a merénylet kommunista összeesküvés eszköze volt, ezért a kormány elhatározta valamennyi kommunista szervezet feloszlását és egyúttal a munkásokra vonatkozó törvények revízió alá vételét. A merénylet örültségét szimulál. A larisszai vizsgálat megállapította, hogy egy athéni kommunista lap ottani tudósítója volt és elutazása előtt ki is jelentette barátainak, azért meggy Athénbe, hogy megölje Konduriotis elnököt.

Eddig is Ezutan is

Moravetz Timisoara az ország legnagyobb kottaszaküzlete, árai mindenkor a legolcsóbbak! Jegyzékek ingyen

Kutyas lemezek
LEPAGE-nal - CLUJ

Plüsch kabátok gőzölése, szőrmebundák tisztítása legolcsóbb Cink-nél Cluj

Az új szeszadó óta denaturált szeszt isznak a falvakban

Egy rosszul sikerült szociálpolitikai intézkedés epilógusa

(Sighet-Máramarosziget, november 1. Az Uj Kelet tudósítójától.) Még az első liberális uralom tizenkettedik órájában készítette el Bratianu Vintila pénzügyminiszter híres törvényjavaslatát az alkohol ellen, amelyet az időközben bekövetkező kormányváltás folytán, már csak a liberálisokat követő Averescanus kormány hozhatott teljesben tető alá.

Az ember joggal azt hiheinté, hogy a 3-400 százalékkal megdrágított alkohol mellett, odakünn a falun senkinek sem jut többé eszébe a bódító italt fogyasztani. A pénzügyminiszter ur és mi is azt gondoljuk, hogy a nép józan, munkászeretőbb és főleg antialkoholista lett. A látszat az első pillanatban tényleg e feltevés mellé utal. A korcsmák tényleg annyira kiürültek, hogy még a lélek sem jár halni bennük. A látszat azonban nagyon megcsalja az embert, ha a szem nem nyerhet betekintést a kulisszák mögé.

Valóban, elsodálkozunk, hogy a foganatosított rendszabályok ellenére és a teljesen üres korcsmák mellett, mégis szembetalálkozunk uton-utfélen düllögöző, boltré-zeg paraszttal.

A falusi lakosság, amely a 40 lejről 140 lejre megdrágított tiszta alkoholt nem bíra tovább fogyasztani és így paraszti ésszel, amire bizonyára a minisztériumtan nem is mertek gondolni, saját vesztére, sáros, időül-órákig megoldotta az öt érdeklő alkoholproblémát. A parasztnál ugyanis nem

az a fontos, hogy milyen okozat folytán áll elő az ok, tehát ez esetben milyen italtól esik be önkívüli állapotba; a fő róla az, hogy valaminek a hatása alatt naponként élvezhessen önfelédten 2-3 órát. És ebben a tekintetben, mondhatjuk, minden szociális érdek suá avetéésével segített magán és kijátszotta a minisztériumot.

Ma már ahelyett, hogy a szenvedélyes alkoholist a falu korcsmájába elmenne, inkább otthon marad, ahol az eléggé ártalmas tiszta alkohol helyett most már a százszorosan ártalmasabb „denaturált szeszt“ fogyasztja, ami edőmentes léven, természetesen olcsóbb a tiszta alkohólnál. A falusi parasztnak hordószámra tartják lakásaikban ezt a mérget, amelyből naponként, tekintettel olcsóbb voltára, literszámra fogyasztanak. Ma tényleg az a helyzet, hogy falun alig találunk józan emeert. És, ha ez így megy tovább, nagyon rövid időn belül igen szomorú következményei lesznek a pénzügyi kormányzatnak ebben az iparágban üzött politikájának.

A szociális szempontok ezuttal kubaestek és helyetük bekövetkezett a telj-s abnormális helyzet. Ma a kormányzat az ugynevezett szociális szempontok érvényesítése érdekében sokkal több energiát fog kellenni majd elprédálni, mint akkor, amikor a falusi lakoságnak azt az áldozatot hozta meg, hogy máról-holnapra 3-400 százalékkal drágította meg az alkohol literjét. (f. m.)

— Eljegyzés. Bernát Buba és Hirsch Jenő, Székelyudvarhely, jegyesek. (Minden külön értesítés helyett).

— Ujabb hétmillió segélyt kapott Máramaros megye a kormánytól. Máramaroszigetről jelentik: Az elmúlt pénteken tartotta meg Máramaros megyei tanácsa dr. Pop József elnökletével ülését. A megyei tanács ezen a gyűlésén honorálta Visóvölgy azon kérelmét, hogy önálló községgé emelkedjen, míg a borsai határon levő telepök és tanyák hasonló irányu kérését elutasította. Ugyancsak ezen a gyűlésen szövétték egyes tanács tagok a megye siralmas állapotát és érdeklődtek Mihályi pretekusról, hogy a kormány ebben a tekintetben milyen álláspontra helyezkedik. Mihályi prefektus kijelentette, hogy a kormány ujabbán hétmillió lej államsegélyt utalt ki a megye részére, amelyből hárommillió lejt az illetékesek fel is vettek már. A tanács elhatározta még, hogy memorandum rá fog mutatni a kormánytól a máramarosi közlekedési viszonyokra és sürgősen kérni fogják a nagybánya-máramaroszigeti vasutvonal felépítését, mert féltik ugyanis az, hogy a csehek rövidesen befejezik az új vasutvonal építését és akkor tekintettel arra, hogy ők nem fognak többé reilektálni a Hosszmező és Visóvölgy közötti román vasutvonalra, a Halmi-Hosszmező közötti vonalat nem fogják többé átengedni román használatra.

* Izléses ékszerket és disztárgyakat csak Erdélyi ékszerésznél találhat Targu-Muresen:

November 2-án

szerdán, este fél 9-kor, az Iparkamara disztérmeiben tartja az Erdélyi Zsidó Nemzeti Szövetség a

Balfour-deklaráció jubileumi emlékünnepejét

Az ünnepi beszédet dr. Fischer József mondja. — Megnyitó beszédet mond: Ing. Noszin Mór. Szavalt Blum Mirjam és Kappel József. Belépődij nincs.

Fiatalság maradj örökké, ha MARIÁ S EPLŐ remet használ

Mária-pouder 20 és 35 lei. Szappan 18 lei. Hatásért felelősség! Ára 35 lei. Három tégelyt díjmentesen küld a fölerakat: CSASZAR-patika, Targu-Mures

Schubert dalok

kötetenként 160 lei

LEPAGE zeneműosziály

* Hirdetés kóserhus ügyben. Tisztelettel értesitem a kóserhusfogyasztó közönséget, hogy folyó hó 30-tól husárusításomat újból Malom-ucca 8. szám alatti saját helyiségembe helyeztem át. Mindaddig, míg a költözés befejezést nyer, úgy az előbbi helyemen a csaruokban, mint a Malom-uccai üzletemben a jelenlegi árakat tartom fenn: 1 kgr. marha- és növendékhus 38 lej, 1 kgr. szopó 46 lej. Szíves pártfogást kér Lebovits Béla.

* Árverési hirdetés. S. Eisenstetter csődtömegének szörmeáru készlete, valamint berendezési tárgyai detailban nyilvános árverésen folyó évi november hó 2-án délután 3 órakor el fognak árvereztetni a Str. Regina Maria 44. szám alatti üzlet-helyiségben. Csődtömeg gondnok.

Sir maga keserves konyeket utánam ...

Szenzációs tangó dal sláger. Minden cigány huzza! Kottája 36 lei. — Moravetz kiadás, mindenütt kapható

1928-as

Ügyvédi határidőnapló

Lei 480 Lepage-nál Kvár. Szállítás utánvétellel.

Megérkeztek a legujabb divatu őszi és téli angol szövetyűdonságok és a

legjutányosabb árákért előnyös feltételek mellett, divatlap szerinti ruhák készülnek

HERKOVITS JENŐ

uriszabónál, Cluj, Str. Juliu III. és Vlahuta sarok — (v. Szentegyház-u. és Bolyai-u. sarok)

Hirdessen az Uj Keletben

Évek...
Népszöve...
de amiko...
sem lehet...
akik a le...
volna. N...
mezte eb...
akik mia...
gyakorlat...
fel hadser...
Kétsé...
megvalós...
gördített...
és világu...
tek a le...
annak el...
keresztül...
Termé...
ország és...
zott, me...
valóságos...
Olaszorszá...
hirdet...
külpolitik...
Amik...
komolyan...
dolatának...
vativ po...
elriasztás...
legették...
arra hiva...
kező szo...
hogy a v...
mok nem...
Ezt a...
tosabban...
szovjetne...
hogy a s...
elmenni...
lista ang...
ferdült s...
lában ne...
változtatt...
ményével...
Anglián...
kormányz...
dekái a l...
tikusok l...
kipariroz...
mert a sz...
világforra...
A lesz...
ország...
feljebb...
amint a...
rudját a...
volna az...
utjában...
ország...
lamok kö...
komoly...
valósulása...
rista bor...
végét jele...
Ha ne...
súlyos a...
politikáj...
maguknak...
kodó tábo...
minden...
Franciaors...
Termé...
más lénye...
lérei szint...
s az oros...
fantasztik...
Tudjuk, l